

Nav garantiju, ka traģēdija neatkārtosies

Lai arī veiktas normatīvo aktu izmaiņas, atjaunota valsts būvniecības kontrole, nav garantiju, ka traģēdija nevarētu atkārtoties

To intervijā *Dienas Biznesam* stāsta Zolitūdes traģēdijas parlamentārās izmeklēšanas komisijas priekšsēdētājs, Saeimas deputāts Ringolds Balodis. Viņš uzskata, ka izmeklēšanas komisija bija sava veida rīkste, jo šaubās, vai bijušie esošie ministri, valsts sekretāri, ierēdņi jutās komfortabli, atbildot uz visiem jautājumiem tiešraidē. Tāpēc šīs personas pielika daudz pūļu, lai komisijai negatīvu secinājumu būtu iespējami mazāk, tomēr pilnīgi negatīvos secinājumus dzest tomēr neizdevās.

Vai varat apgalvot, ka tagad ir izdarīts viss, kas vien iespējams, un Zolitūdes traģēdija nekad vairs nevar atkārtoties?

Nē, nevaru. Vispirms tāpēc, ka joprojām bieži vien notiek pāpīru, nevis kā cita kontrole. Otrkārt, neregļamētais lobisms, kurš komplektā ar iespējamu korupcijas risku kļūst par nopietnu draudu. Tieši tāpēc ir vajadzīga lobisma darbību reglamentācija. Mēģinājumi šajā jomā jau ir bijuši, tomēr dažādu iemeslu dēļ neveiksmīgi. Tagad šī Gordija mezgla atšiešanā jāiesaista iespējami labāki prāti. Bez tam Tukuma pašvaldības piemērs, kura, redzot lielveikala griestu iegāšanās risku, to slēdza, bet tirdzniecības centra īpašnieks caur tiesu cenšas piedzīt zaudējumus par dīkstāvi, liek domāt par tā dēvēto trausmes cēļāju aizsardzību. To, ka tas ir labs instruments, pierāda arī *Air-Baltic* alkohola reibumā esošas apkalpes aizturēšana Oslo, kas diez vai varētu notikt bez vienīcas personāla ziņošanas attiecīgajiem dienestiem. Protams, svarīgas būs detaļas, lai cilvēki šo sistēmu neizmanto savstarpējo rēķinu kārtošānā, bet gan sabiedrības drošībai, lai ikviens, kurš pamanījis kādu būtisku apdraudējumu, par to informē attiecīgos dienistus.

Kādi ir Saeimas parlamentārās izmeklēšanas komisijas secinājumi un rezultāti? Latvijā arī agrāk – miera laikos – ir notikušas traģēdijas, kurās dzīvību zaudējuši daudzi cilvēki. Jaunāko laiku vēsturē tāda bija Talsu traģēdija, taču, sabrūkot lielveikalam, dzīvību zaudēja 54 cilvēki, un gan pēc upuru skaita, gan pēc mērogiem tā ir vissmagākā tra-

ģēdija, kāda notikusi Latvijā. Komisija centās atbildēt uz fundamentālo jautājumu: kāpēc lielveikals sagruva un kas jādara, lai nekas tamlīdzīgs vairs neatkārtotos. Izmeklētāji savus secinājumus lēnām nodod tiesai, kura saliks visus punktus, kurš un par ko ir atbildīgs, un lems arī par to, kāds sods katram pienāksies. Komisijas darba moto bija tābrīža Valsts prezidenta Andra Bērziņa sacītais, ka šī ir ilgu laiku krāta kopēja nelaime, kas izlauzies uz āru. Izmeklēšanas komisijas uzmanības degpunktā bija normatīvo aktu prasības, to ievērošana – uzraudzība un atbildība, kā arī sistēmiskas kļūdas, un, protams, politiku atbildība. Var patikt vai nepatikt, taču šīs traģēdijas ēna krit arī pār politiķiem. Solidāra atbildība starp Saeimu, Ministru kabinetu un par būvniecību un tās uzraudzību atbildīgo Ekonomikas ministriju, jo 2009. gadā, samazinot valsts budžeta izdevumus, prioritāte bija tērīņu samazināšana, bet to veicinošo drošības risku pieauguma iespēja tika ignorēta. Iepriekšējais Ministru prezidents Valdis Dombrovskis uzņēms politisko atbildību un demisionēja, bet pašlaik ieņem EK vicekomisāra amatu. Nenoliedzami, ka pēc Zolitūdes traģēdijas valsts ir istenojusi daudz pasākumus, tostarp ir pieņemts jauns Būvniecības likums, kurā ir atjaunota būvniecības valsts kontrole, ir pieņemti jauni valdības noteikumi, kas reglamentē būvniecību, tās uzraudzību, speciālistu atbilstību prasībām un to sertifikāciju.

Bet lielveikals sabruka, pat neraugoties uz to, ka visiem, kas šī projekta tapšanā piedalījās, taču bija attiecīgie – pareizie – sertifikāti?

Taisnība, taču tagad ir paredzēta arī attiecīgā sertifikāta saņēmēja civiltiesiskā atbildība ar obligātu apdrošināšanu, kā arī stingrāka to kontrole un vieglāka sertifikāta anulēšana. Protams, var jau uzdot pamatoto jautājumu, vai patiešām šajā sistēmā nevajadzētu ieviest sava veida gradāciju un pakāpeniskumu, kur sabiedrībai nozīmīgu ēku – skolu, koncertzāļu, bibliotēku, daudzstāvu māju būvniecībā, tās uzraudzība varētu darboties tikai tie, kuriem jau ir pieredze šādu

objektu izveidē. Nu nav taču tā, ka autobusa vadītāja kategoriju var iegūt cilvēks, kurš līdz tam nekad vispār automašīnu nav vadījis un viņam nekādas praktiskās pieredzes, pat vadot vieglo auto, nav bijis. Šāda sistēma savā ziņā radītu priekšrocības tiem, kuriem šāda pieredze gadu garumā ir jau uzkrāta, taču pirmās klases skolniekam, līdz viņš kļūst par augstskolas absolventu, pietiek zināms laiks. Galu galā arī valsts būvinspekcija – Būvniecības valsts kontroles birojs – ir izveidots – atjaunots.

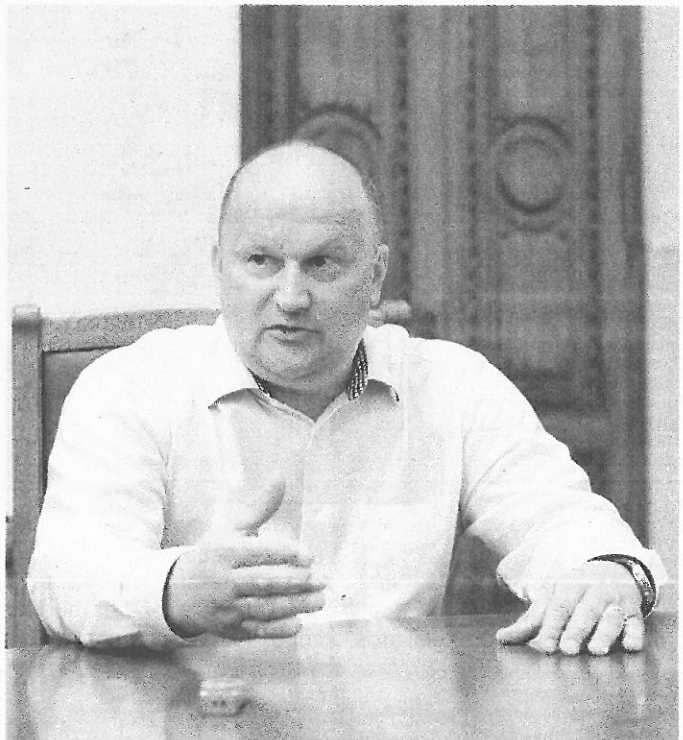
Masu medijos jau ir ziņas, ka tagad celtniecības ieceres īstenošanai pat piebūvēti uzlikta teju vai vienkāršajam cilvēkam nepaceļamas birokrātiskās prasības!

Mērķis ir nosargāt cilvēku dzīvības, bet, protams, nevajadzētu pārspīlēt ar virkni prasību, kuras īstenošanā ir liekas un faktiski ļauj iekasēt naudu institūcijām un privātkompānijām par nekam nevajadzīgu un cilvēku drošību nekādi neietekmejošu pakalpojumu vai darbu veikšanu. Šādā gadījumā tomēr jārunā par lobistiem un to spēju panākt viņiem labvēlīgus lēmumus un nosacījumus, bet lēmumu pieņēmējiem tas pierāda nespēju orientēties situācijā. Un nav jau brīnums, ka bieži vien tiek «izlikti birokrātiskie slazdi» un sabiedrība smīn par politiķiem un ierēdņiem, kuri apmaldījušies trijās priedēs.

Automašīnām reizi gadā jāiziet tehniskā apskate, ko tas var radīt draudus apkārtējiem, bet būvēm, kurās var iet bojā nevis tikai daži, bet daudzi desmiti cilvēku, nekādas obligātās tehniskās apskates taču nav?

Taisnība, bet tikai daļēji, jo Būvniecības valsts kontroles birojs jau ir sācis inspicēt sabiedriski nozīmīgas ēkas un noteikt tajās konstatēto defektu novēršanas pasākumu un termiņus. Ja konstatētie trūkumi netiek novērsti, tad ēkas ekspluatācija tiek liegta. Protams, ir jautājums, cik daudz ēku un cik pamatīgu ekspertīzi spēj veikt Būvniecības valsts kontroles birojs, taču ne jau tā kā ekspertmērs, kurš ieiet jaunās nacionālās bibliotēkas ēkā, iznāk ārā un saka, ka viss ir kārtībā. Tas, ka birojam ir vajadzīgi papildu resursi, ir fakts. Ide-

DARĪJUMU BRAUCIENU ORGANIZĒŠANA
AR PĀRLIECINOŠU REZULTĀTU
VĒLATIES SAMAZINĀT
DARĪJUMU BRAUCIENU IZMAKŠAS
LĪDZ PAT 20%?
Latvia Tours ir tirgus līderis jau 23 gadus.
Līdz pat 30% no Dienas Biznesa Top 500 uzņēmumiem
izmanto mūsu pakalpojumus
PIEVIENOJĒTIES ARĪ JOS
www.bplus.lv
e-pasts: business@latviatours.lv | Tālrunis: 67 085 087
Aspazijas bulvāris 24-10, Rīga, LV 1050

Ringolds Balodis: «Parlamentārās izmeklēšanas komisijas darbība atklāja skaudru ainu, un, lai arī līdz šim ir veikts daudz dažādu izmaiņu un politiskiem vēl būs viela pārdomām, lasot mūsu secinājumus, tomēr pašlaik ar 100% pārliecību nevaru apgalvot, ka tādas traģēdijas, kāda bija Zolitūdē, vairs nekad neatkārtosies.»

āli būtu, ja Būvniecības valsts kontroles birojs būtu kļāt visos sabiedriski nozīmīgos objektos un veiktu būvdarbu un izmantojamo tehnoloģiju kontroli, bet arī tos regulāri inspicētu. Tomēr šīs iestādes vadītāja rīcībā nav ne tādu naudas, nedz arī speciālistu resursu. Jāņem vērā, ka šāda ēku tehniskā apskate – ekspertīze – nav lēts priekš un kādam par to jāmaksā.

Vai atbilst patiesībai fakts, ka viens no valsts kontrolētāju vadības pats ir saņēmis nopelnumu par savu darbību pašvaldības būvvaldē un tagad varētu arī veikt kontroli par to, kā strādā viņa bijusī darbvietā?

Jautājums vairāk adresējams Būvniecības valsts kontroles biroja direktoram Pēterim Drukim par darbā pieņemto darbinieku pagātnes mēlņajiem plankumiem un savā ziņā arī Ekonomikas ministrijas vadībai par kontroles trūkumu, lai

neteiktu vairāk. Tomēr nevaru noliegt, ka cilvēka vārds un uzvārds, kurš 2014. gada sākumā saņēma rāļjenu no pašvaldības par paviršu darbu (tikai laimīgas sagādīšanās dēļ neviens necieta), ir tieši tāds pats kā atbildīgā Būvniecības valsts kontroles biroja darbiniekam. Šķiet, ka persona ir viena un tā pati, un tas jau liek uzdot jautājumu par valsts iestāžu kadru politiku un vai darbā pieņēmēji vispār zina, ko viņi pieņem darbā un kāda ir konkrētā cilvēka darba pieredze.

Ko tad iesakāt darīt?

Komisijas svarīgākais uzdevums bija izvērtēt esošo un bijušo normatīvo aktu bāzi, lai novērstu vai vismaz minimizētu tamlīdzīgu traģēdiju atkārtosanos. Diemžēl atšķirībā no citu valstu parlamentiem, iespējams, visā ES Latvijas Saeimai vienīgajai nav analītiskā dienesta, kas spētu izvērtēt piedāvāto jauno likumdošanas

iniciatīvu un grozījumu sekas, riskus. Bieži vien tiek pārspīlēti uzsvērtā jauno normu vai grozījumu pozitīvā ietekme, bet pilnīgi ignorētas, neapzinātas to kaitīgās blaknes. Turklāt šim analītiskajam dienestam būtu arī jāseko, kā tad konkrētās normas īstenojas dzīvē, vai tās patiešām nes solītos saldos augļus vai arī tie ir toksiski. Diemžēl centrālo valsts iestāžu aparāti – ministrijas – vairāk raugās istermiņa kategorijā un bieži vien kaitīgās blaknes neredz vai arī izliekas neredzām. Un tas jau gados vecākiem ļaudīm sāk radīt *dēja* vu sajūtu ar padomju laikiem, kad runāja vienu, bet veikalā plaukti liecināja pavisam par kaut ko citu. Vēl jau ir bažas par to, ka likumus un noteikumus tomēr raksta teorētiski, nevis praktiski, turklāt abām šīm pusēm nereti ir atšķirīga izpratne par normatīvajos aktos raksturo un tā patieso saturu.

Māris Kirsons